

Streda 5. februára 2014

P7_TA(2014)0081

Zmluva o obchode so zbraňami

Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. februára 2014 o ratifikácii zmluvy o obchode so zbraňami (ATT) (2014/2534(RSP))

(2017/C 093/14)

Európsky parlament,

- so zreteľom na zmluvu o obchode so zbraňami (ATT) prijatú Valným zhromaždením OSN 2. apríla 2013,
- so zreteľom na rozhodnutie Rady 2010/336/SZBP zo 14. júna 2010⁽¹⁾ a na predchádzajúce rozhodnutia Rady o činnostiach EÚ na podporu zmluvy o obchode so zbraňami, ako aj na návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa členské štáty splnomocňujú ratifikovať zmluvu o obchode so zbraňami v záujme Európskej únie (12178/2013),
- so zreteľom na smernicu Rady 91/477/EEC z 18. júna 1991 o kontrole získavania a vlastníctva zbraní⁽²⁾,
- so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2009/43/ES zo 6. mája 2009 o zjednodušení podmienok pre transfery výrobkov obranného priemyslu v rámci Spoločenstva⁽³⁾,
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 258/2012 zo 14. marca 2012, ktorým sa vykonáva článok 10 Protokolu Organizácie Spojených národov proti nezákonnej výrobe a obchodovaniu so strelnými zbraňami, ich súčasťami a komponentmi a strelivom doplnujúceho Dohovor Organizácie spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu (protokol OSN o strelných zbraňach) a ktorým sa ustanovujú vývozné povolenia a opatrenia týkajúce sa dovozu a tranzitu strelných zbraní, ich súčastí a častí a streliva⁽⁴⁾,
- so zreteľom na spoločnú pozíciu Rady 2008/944/SZBP z 8. decembra 2008, ktorou sa vymedzujú spoločné pravidlá upravujúce kontrolu vývozu vojenskej technológie a materiálu⁽⁵⁾,
- so zreteľom na svoje uznesenia z 21. júna 2007 o zmluve o obchode so zbraňami: vytvorenie spoločných medzinárodných noriem pre dovoz, vývoz a transfer konvenčných zbraní⁽⁶⁾, z 13. júna 2012 o rokovaniach v súvislosti so zmluvou OSN o obchode so zbraňami (ATT)⁽⁷⁾ a z 13. marca 2008 o Kódexe správania Európskej únie pri vývoze zbraní – Neschopnosť Rady prijať spoločnú pozíciu a zabezpečiť zmenu kódexu na právne záväzný nástroj⁽⁸⁾,
- so zreteľom na články 21 a 34 Zmluvy o Európskej únii,
- so zreteľom na články 3, 4 a 5 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,
- so zreteľom na žiadosť o udelenie súhlasu, ktorú Rada predložila v súlade s článkom 207 ods. 3 a článkom 218 ods. 6 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (C7-0233/2013),
- so zreteľom na článok 110 ods. 2 rokovacieho poriadku,

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 152, 18.6.2010, s. 14.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 256, 13.9.1991, s. 51.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 146, 10.6.2009, s. 1.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 94, 30.3.2012, s. 1.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ L 335, 13.12.2008, s. 99.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 146 E, 12.6.2008, s. 342.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 332 E, 15.11.2013, s. 58.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 66 E, 20.3.2009, s. 48.

Streda 5. februára 2014

- A. keďže obrat medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami dosahuje každoročne minimálne 70 000 miliónov USD a keďže podľa odhadov OSN sa takmer jeden milión z ôsmich miliónov zbraní, ktoré sú každý deň na svete vyrobené, stratí alebo odcudzí a zvyčajne skončí v nesprávnych rukách a keďže každú minútu zomrie na svete jeden človek v dôsledku ozbrojeného násillia;
- B. keďže podľa Štokholmského medzinárodného ústavu pre výskum mieru má EÚ ako celok 26 % podiel na svetovom vývoze zbraní a keďže 61 % z tohto vývozu smeruje za hranice EÚ;
- C. keďže od prijatia smernice 2009/43/ES sa obchod s vojenským materiálom v rámci EÚ riadi spoločným celkovým systémom EÚ pre udeľovanie licencií a že EÚ má právomoc uzatvárať medzinárodné dohody týkajúce sa oblastí, ktoré patria do jej výlučnej právomoci;
- D. keďže v spoločnej pozícii Rady z roku 2008 sa stanovujú štyri záväzné kritériá, ktoré môžu viesť k zamietnutiu vývozných licencií, a štyri ďalšie kritériá, ktoré treba zohľadniť; keďže týmito kritériami nie sú dotknuté prísnejšie opatrenia členských štátov na kontrolu zbraní;
- E. keďže dodržiavanie ľudských práv je základom spoločných hodnôt, na ktorých je založená Európska únia, a keďže podľa zmlúv by obchodná politika ako súčasť vonkajšej činnosti EÚ mala prispievať k dodržiavaniu ľudských práv;
- F. keďže vývoz zbraní má vplyv nielen na bezpečnosť, ale aj na výskum a vývoj, inováciu a priemyselnú kapacitu, dvojstranný a viacstranný obchod a trvalo udržateľný rozvoj; keďže nestabilita vytvorená zvýšenou dostupnosťou zbraní často vedie k spomaleniu hospodárskeho rastu a chudobe; keďže obchod so zbraňami, najmä s rozvojovými krajinami, často spôsobuje korupciu a nadmernú zadlženosť odčerpáva z ich spoločností dôležité zdroje na rozvoj; keďže medzinárodný obchod môže naplniť svoj potenciál, pokiaľ ide o zabezpečenie udržateľných pracovných miest, rastu a rozvoja, len v podmienkach dobrej medzinárodnej správy, ak nie úplného mieru, bezpečnosti a stability;

Všeobecné úvahy

1. víta skutočnosť, že pod záštitou Organizácie Spojených národov bola po siedmich rokoch dlhých rokovaní uzavretá právne záväzná zmluva o obchode so zbraňami týkajúca sa medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami; pripomína, že cieľom zmluvy je stanoviť čo najvyššie spoločné medzinárodné normy pre reguláciu medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami, predchádzať nezákonnému obchodu s konvenčnými zbraňami a odstrániť ho, a to v záujme prispievania k medzinárodnému a regionálnemu mieru, bezpečnosti a stabilite a obmedzeniu ľudského utrpenia; domnieva sa, že účinné vykonávanie zmluvy môže významne prispieť k zlepšeniu dodržiavania medzinárodných ľudských práv a humanitárneho práva na celom svete; víta skutočnosť, že na zmluve o obchode so zbraňami sa od počiatku až po jej prijatie výrazným spôsobom podieľali organizácie občianskej spoločnosti;
2. zdôrazňuje, že dlhodobá úspešnosť režimu ATT závisí od účasti čo najväčšieho počtu krajín, vrátane a najmä všetkých hlavných aktérov v medzinárodnom obchode so zbraňami; víta skutočnosť, že väčšina členských štátov OSN už zmluvu podpísala, a nalieha na ďalšie krajiny, aby tak tiež urobili a ratifikovali ju čo najskôr; vyzýva Európsku službu pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), aby medzi svoje ciele v oblasti zahraničných vecí, ako aj témy, ktoré majú byť súčasťou dvojstranných dohôd, doplnila výzvu tretím krajinám, aby sa pripojili k ATT;
3. konštatuje, že niektoré obchodné dohody obsahujú doložky, ktoré podporujú ciele nešírenia zbraní hromadného ničenia a dohody s nimi súvisiace, a preto vyzýva Komisiu, aby preskúmala, do akej miery sa môžu súčasne a budúce obchodné nástroje využiť na presadzovanie ratifikácie a vykonávania ATT;
4. zdôrazňuje skutočnosť, že nezákonné alebo neregulované transfery zbraní spôsobujú ľudské utrpenie a podnecujú ozbrojený konflikt, nestabilitu, teroristické útoky a korupciu – ktorých dôsledkom je oslabený sociálno-ekonomický rozvoj – a porušovanie demokracie, zásad právneho štátu, práva v oblasti ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva;

Rozsah pôsobnosti

5. považuje za poľutovaniahodné, že zmluva nezavádza spoločné a presné vymedzenie konvenčných zbraní a vzťahuje sa len na osem kategórií zbraní uvedených v článku 2 ods. 1, a vyjadruje poľutovanie nad absenciou zoznamu popisujúceho konkrétne typy zbraní patriacich do každej z týchto kategórií; víta však použitie všeobecných kategórií, podľa ktorých sa určí, ktoré typy zbraní sú dotknuté; vyjadruje najmä spokojnosť so zaradením ručných zbraní, ľahkých zbraní, streliva/munície, súčastí a komponentov; vyzýva štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, aby v rámci svojich vnútroštátnych

Streda 5. februára 2014

právných predpisov chápali každú kategóriu v jej najširšom zmysle; vyjadruje poľutovanie nad tým, že do rozsahu pôsobnosti zmluvy nie je zahrnutý obchod s ozbrojenými diaľkovo riadenými vzdušnými systémami (bezpilotnými lietadlami);

6. vyjadruje poľutovanie nad tým, že technická pomoc zahŕňajúca opravy, údržbu a rozvoj, čiže činnosti, ktoré boli v tejto oblasti začlenené do právnych predpisov EÚ, zostáva mimo rozsahu pôsobnosti zmluvy;

7. vyzýva členské štáty, aby ozrejmili, že pojem „transfer“ uvedený v článku 2 ods. 2 zmluvy sa vzťahuje na dary, úvery a prenájmy a všetky ostatné formy transferu a že tieto činnosti patria do rozsahu pôsobnosti tejto zmluvy;

8. vyzýva štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, aby so zreteľom na kontroly vývozu a uplatňovanie článku 6 (Zákazy) a článku 7 ods. 1 (Vývoz a hodnotenie vývozu) ATT venovali väčšiu pozornosť tovaru, ktorý možno použiť na civilné i na vojenské účely, akým je technológia na účely sledovania, a podobne aj náhradným dielom a výrobkom vhodným na využitie v kybernetickej vojne alebo na porušovanie ľudských práv s použitím nesmrtiacich prostriedkov, a navrhuje, aby sa preskúmala možnosť rozšírenia rozsahu pôsobnosti ATT na služby súvisiace s vývozom zbraní a s tovarom a technológiou s dvojakým použitím;

9. víta ustanovenia, ktorých cieľom je predchádzanie odkloneniu zbraní; konštatuje však, že štátom, ktoré sú zmluvnými stranami, sa pri určovaní toho, aká je miera rizika odklonenia zbraní, ponecháva pomerne veľká voľnosť; vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že príslušné ustanovenia sa nevzťahujú výslovne na muníciu a súčasti a komponenty, a vyzýva štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, aby tento nedostatok vo svojich právnych predpisoch napravili, pričom žiada najmä členské štáty EÚ, aby tak urobili v súlade so spoločnou pozíciou Rady z roku 2008;

10. uznáva význam zbrojárskeho priemyslu pre rast a inovácie okrem základnej úlohy zabezpečenia životne dôležitých kapacít; pripomína legitímny záujem štátov o získanie konvenčných zbraní, o uplatnenie ich práva na sebaobranu, ako aj o výrobu, vývoz, dovoz a transfer konvenčných zbraní; pripomína tiež, že je v najlepšom záujme štátov, ktoré sú zmluvnými stranami, zabezpečiť, aby bol zbrojný priemysel v súlade s medzinárodným právom a záväznými režimami kontroly zbraní, aby sa tak zachovali a chránili základné zásady demokracie, právneho štátu, ľudských práv a humanitárneho práva, a aby sa podporilo predchádzanie konfliktom a riešenie konfliktov;

11. vyzýva Komisiu a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, aby pomohla vypracovať záväzné kódexy správania pre súkromných aktérov zapojených do obchodu s vojenským materiálom v súlade s hlavnými zásadami OSN v oblasti podnikania a ľudských práv; dôrazne nabáda európsky zbrojný priemysel, aby prispel k snahám o podporu vykonávania, a to otvorene a transparentne a v prípade potreby aj prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev, a aby podporoval dodržiavanie, najmä prostredníctvom sprísnených povinností týkajúcich sa zodpovednosti a povinnosti vyplývajúcej zo zodpovednosti za predchádzanie nezákonným transferom zbraní;

Kritériá a medzinárodné normy

12. zdôrazňuje význam povinnosti, ktorú štátom, ktoré sú zmluvnými stranami, ukladá zmluva, a to zaviesť národný systém kontroly transferov zbraní (vývoz, dovoz, tranzit, prekládky a sprostredkovanie);

13. víta najmä zákaz všetkých transferov, v prípade ktorých má štát v čase povolenia vedomosť o tom, že zbrane sa majú použiť na páchanie genocídy, zločinov proti ľudskosti alebo vojnových zločinov;

14. víta skutočnosť, že v súlade s rozličnými regionálnymi dohodami a nástrojmi v oblasti kontroly transferov vrátane spoločnej pozície Rady z roku 2008 nemožno transfery zbraní povoliť v prípade, že podľa štátov, ktoré sú zmluvnými stranami, existuje jednoznačné riziko, že zbrane narušia mier a bezpečnosť alebo môžu byť použité na: 1) porušovanie humanitárneho práva, 2) porušovanie práva v oblasti ľudských práv, 3) páchanie organizovaného zločinu alebo 4) páchanie terorizmu; nabáda všetky štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, k vypracovaniu detailných usmernení, aby sa tieto kritériá uplatňovali s náležitou dôslednosťou a konzistentnosťou;

15. vyzýva Komisiu a Radu, aby zabezpečili väčšiu ucelenosť rôznych európskych nástrojov regulujúcich pohyb (vývoz, transfer, sprostredkovanie a tranzit) zbraní a strategického tovaru, ako je napríklad spoločná pozícia Rady z roku 2008, nariadenie (ES) č. 428/2009 o dvojakom použití, nariadenie (EÚ) č. 258/2012 o článku 10 protokolu o strelných zbraniach a ciele opatrenia podľa článku 218 zmluvy, pokiaľ ide o inštitucionálne usporiadanie na úrovni EÚ a vykonávacie mechanizmy, aby nedochádzalo k právnym nejasnostiam a nadmerným dodatočným nákladom pre príslušné hospodárske subjekty v EÚ;

Streda 5. februára 2014

16. víta požiadavku, aby štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, brali do úvahy riziko, že zbrane určené na transfer budú počas procesu rozhodovania o licencií použité na spáchanie alebo uľahčenie spáchania závažných činov rodovo motivovaného násillia alebo závažných činov násillia voči ženám a deťom;

Vykonávanie a podávanie správ

17. zdôrazňuje význam účinného a vierohodného vykonávania zmluvy s jasným vymedzením povinností štátov, ktoré sú zmluvnými stranami; v tejto súvislosti poznamenáva, že štátom, ktoré sú zmluvnými stranami, sa ponecháva veľký priestor na výklad;

18. upozorňuje na skutočnosť, že nie je povinné posúdiť, či v cieľovej krajine panuje napätie alebo ozbrojené konflikty, ani zohľadniť jej úroveň rozvoja;

19. poukazuje na to, že sa od štátov, ktoré sú zmluvnými stranami, vyžaduje, aby každoročne podávali správu o ich vývoze a dovoze konvenčných zbraní; dôrazne žiada, aby sa príslušné správy bežne zverejňovali; v súlade s tým vyzýva členské štáty, aby sa zaviazali k transparentnosti a zverejňovali svoje výročné správy o transferoch zbraní bez čakania na to, kým sa táto zásada bude dodržiavať univerzálne;

20. domnieva sa, že úplná transparentnosť vo veľkej miere závisí od zodpovednosti voči parlamentom, občanom a organizáciami občianskej spoločnosti, a požaduje vytvorenie mechanizmov transparentnosti, ktoré umožnia zapojenie týchto občanov a organizácií, aby mohli brať svoje orgány na zodpovednosť;

21. podčiarkuje dôležitú úlohu národných parlamentov, MVO a občianskej spoločnosti pri vykonávaní a presadzovaní noriem dohodnutých v rámci ATT na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni a pri vytváraní transparentného systému kontroly s povinnosťou niesť zodpovednosť; žiada preto o podporu (vrátane finančnej podpory) pre medzinárodný, transparentný a stabilný kontrolný mechanizmus, ktorý posilní úlohu parlamentov a občianskej spoločnosti;

22. víta ustanovenia o medzinárodnej spolupráci a pomoci a o zriadení dobrovoľného trustového fondu na podporu štátov, ktoré sú zmluvnými stranami a potrebujú pomoc pri vykonávaní zmluvy;

23. víta tiež založenie konferencie štátov, ktoré sú zmluvnými stranami, pričom táto konferencia sa bude pravidelne zvolávať s cieľom hodnotiť vykonávanie zmluvy a okrem iného zabezpečiť, aby sa zmluva vzťahovala na obchod s novými zbrojnými technológiami;

EÚ a jej členské štáty

24. uznáva, ako EÚ a jej členské štáty sústavne podporujú medzinárodný proces smerujúci k stanoveniu spoločných záväzných pravidiel upravujúcich medzinárodný obchod so zbraňami; víta skutočnosť, že zmluvu podpísali všetky členské štáty; očakáva s potešením rýchlu ratifikáciu zo strany členských štátov, len čo Parlament udelí svoj súhlas;

25. vyzýva preto grécke predsedníctvo Rady, aby ratifikácii a vykonávaniu ATT prisúdilo najvyššiu prioritu a pravidelne podávalo Parlamentu správy o príslušných aktivitách; naliehavo žiada členské štáty, aby ATT implementovali rýchlo, účinne a jednotne v celej Európskej únii a aby pritom pokračovali v plnom vykonávaní spoločnej pozície Rady z roku 2008, ktorá je v súčasnosti základom pre spoločné európske normy týkajúce sa kontroly vývozu zbraní;

26. pripomína členským štátom ich spoločnú zodpovednosť, ktorá spočíva v tom, že spoločná pozícia Rady k vývozu zbraní z roku 2008 sa bude uplatňovať a vykladať jednotne a s rovnakou mierou prísnosti;

27. nalieha na členské štáty, aby si plnili povinnosti podávať správy v rámci EÚ aj OSN v duchu transparentnosti a úplnosti a aby presadzovali transparentnosť a výmenu informácií a najlepších postupov v oblasti transferov zbraní a odklonenia zbraní na celom svete;

28. víta aktívnu úlohu EÚ v rámci rokovaní o ATT; považuje však za poľutovaniahodné, že ATT neobsahuje ustanovenia, ktoré by EÚ alebo iným regionálnym organizáciami umožnili stať sa zmluvnými stranami; zdôrazňuje, že je potrebné, aby regionálne organizácie hrali aktívnu úlohu pri vykonávaní zmluvy, a požaduje, aby sa pri najbližšej nožnej príležitosti začlenili do ATT ustanovenia, ktoré EÚ či iným regionálnym organizáciami umožnia stať sa jej zmluvnými stranami;

Streda 5. februára 2014

29. víta skutočnosť, že v zmluve sa vyžaduje, aby štáty každoročne predkladali správu o svojom vývoze i dovoze (článok 13 ods. 3), čo je veľmi pozitívny aspekt, ktorý podporuje dôveru medzi štátmi, pretože umožňuje získavanie informácií o zbraniach nakúpených inými krajinami;
30. vyzýva Komisiu, aby predložila ambiciózny návrh rozhodnutia Rady o podpornom mechanizme EÚ pre vykonávanie ATT;
31. vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby poskytovali podporu tretím krajinám, ktoré potrebujú pomoc pri plnení povinností vyplývajúcich zo zmluvy; v tejto súvislosti víta závery Rady pre zahraničné veci zo 16. decembra 2013, v ktorých prideliла 5,2 milióna EUR z rozpočtu EÚ dobrovoľnému trustovému fondu, ktorý bude zriadený podľa zmluvy;
32. zdôrazňuje, že všetko úsilie týkajúce sa podpory vykonávania by malo byť úzko koordinované s činnosťami ďalších darcov a iných zmluvných strán ATT, malo by zohľadniť názory výskumných ústavov a organizácií občianskej spoločnosti, napríklad tých, ktoré sú financované v rámci fondu OSN na podporu spolupráce v oblasti regulácie zbraní (UNSCAR), a malo by podnecovať účasť miestnej občianskej spoločnosti;
33. vyzýva Komisiu a ESVČ, aby vypracovali a zaviedli ucelený podporný program ATT, ktorý by zahŕňal všetky existujúce činnosti zmluvných strán ATT a staval na nich a bral do úvahy činnosti týkajúce sa iniciatív miestnej podpory organizácií občianskej spoločnosti a podporné činnosti iných darcov a organizácií občianskej spoločnosti s náležitým zohľadnením poučení získaných v tejto oblasti;
34. upozorňuje na ustanovenie, podľa ktorého sa zmluva v prípade potreby dá ako posledné riešenie zmeniť trojštvrтинovou väčšinou štátov, ktoré sú zmluvnými stranami, a nabáda EÚ a jej členské štáty, aby ho v budúcnosti využili na ďalšie posilnenie režimu a odstránenie nedostatkov; vyzýva Komisiu, aby medzitým presadzovala dvojstranné riešenia v rámci zmluvných obchodných vzťahov;
35. vyzýva grécky parlament, aby v rámci gréckeho predsedníctva Rady EÚ začlenil otázku ratifikácie ATT a spoločnú pozíciu Rady z roku 2008 do programu nadchádzajúcej medziparlamentnej konferencie o SZBP a SBOP;
36. vyzýva Radu, aby členským štátom udelila povolenie ratifikovať ATT v záujme Európskej únie, pretože ATT sa týka tak výlučných právomocí EÚ, ako aj právomocí jednotlivých štátov;

o

o o

37. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, národným parlamentom členských štátov, podpredsedníčke Komisie/vysokkej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, Komisii a generálnemu tajomníkovi Organizácie spojených národov.
-